

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת ויקרא – שבת זכור"

*****

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com - 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

בבחינת ז'כו אחישנה' (סנהדרין צח, א), אולם, אם לא נשכיל לעשות כך, יצטרך הקב"ה – בבוא עת הגאולה – להכותינו ולייסרנו בחבלי משיח, כדי שבאמצעותם נתעורר בתשובה, וכך ימחה זכר עמלק, ויזכר בן דוד לגאלנו. **מסיים האלשיך הק' זי"ע:** המורם מזה, כי "שר עמלק אין מפלתו כי אם ביד ישראל... ואי אפשר להפילו ארצה אם לא ע"י שזכינו מכל עונותינו בכל מכל כל, כי אז יבנע וימחה מן העולם". מעתה, יש להסיק מסקנה ברורה, כי ז'כירת מעשה עמלק פירושו, לזכור רעתו ורשעתו של הס"מ והיצר הרע (הוא שרו של עמלק), ולהתגבר עליו בכל עוז ולהכניעו, ובכך ממילא תיכנע האומה העמלקית...

מוסיף הרח"ק בעל ה"שפת אמת" מגור זי"ע שזהו הפשט בדברי המדרש (שמות רבה כו, ו) שמבאר את כפל הלשון: "כי מחה אמתה את זכר עמלק" – "מן העולם הזה ומן העולם הבא", כי יש ציווי למחות את העם העמלקי בעולם הזה, ואת שרו של עמלק – הוא הס"מ – שמושבו בעולם העליון. **ובספר הקדוש "אך פרי תבואה" להרח"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע מובא:** "טעם הדבר – שהכנעת ומחית הס"מ תלוית בידנו ובמעשינו – הוא, מעוצם אהבת הקב"ה אלינו, ומרצונו הטוב שנהיה ראויים לקבל שכר, בגין כך, לא הכניעו הקב"ה בעצמו, אלא הותירו להלחם בישראל, ולפתותם לדבר עבירה ועוון, והם יכניעוהו ע"י התגברותם עליו, וכך יהיו ראויים לרב טוב הצפון להם בעלמא דקשוט. וזהו הסיבה שעל עמלק נאמר "לא ירא אלקים", מפני שהוא יודע שמן השמים לא יעשו לו שום דבר, כי שרו מסור בידי בני ישראל.

ומקור הדברים מצינו **בוזרר הק' (תצא רפא, ב):** "עמלק, ס"מ... דמפתי ליה לבר נש למחטי לקודשא ב"ה" (עמלק, ס"מ שמפתה לאדם לחטוא להשי"ת). ובכך יוכנו אף דברי **הזוהר הק' (ח"ב סה, ב)** מתורגם: "אמר רבי שמעון, וכי קלה היא בעיניך מלחמה זו של עמלק, בא וראה, מיום שנברא העולם עד זמן זה ומומן זה עד ביאת המשיח, ואפילו בימי מלחמת גוג ומגוג לא נמצא כמותו, לא מפני תוקף וריבוי חיילותיו, אלא מפני שהוא מצוי ומתדבק בכל הצדדים של הקב"ה". והיינו, דעמלק הוא הס"מ המקרר ומצנן בכל עניני העבודה, והוא אורב לאדם בכל עת ובכל זמן. העולה לנו מכל הנ"ל כי עיקר ענין עמלק הוא היצר הרע צורר כל אדם, וכל התגברות כנגדו נחשבת במדה מסוימת כמחית עמלק. וכך כותב הרח"ק בעל ה"אוהב ישראל" **מאפמא זי"ע:** רמו לדבר, "עמלק" בגימטריא "אל אחר", ו"אל אחר" היינו היצר הרע, כאמרם ז"ל (שבת קה, ב): "איזהו אל זר שיש בגופו של אדם, הוי אומר זה יצר הרע". וכך כותב הרח"ק בעל ה"בית אהרן" **מקראין זי"ע:** "זהו שכתוב ("שמות ה, טז): "מלחמה לה' בעמלק מדר דר" – כי עמלק הוא עומד בכל דור ובכל שנה ובכל יום ויום, ובכל עת ובכל שעה הוא צופה ומביט לעקור ח"ו את הקדושה מישראל, אבל ישראל צריכים לראות להתגבר עצמם על עמלק צורר היהודים הלז!...

אמר הכותב: היצא לנו מדברי האלשיך הק' זי"ע הנ"ל, שלכאורה כמעט שאין באפשרותנו למחות כליל את עמלק, מחמת ששרו למעלה הוא הס"מ בעצמו, ובכל הזמן מקבל חיות וכה מעונותיהם של ישראל. אז מה יהא הסוף? על כן השבתי, נתנו לנו הו"ל עצה טובה, לענות בקול חזק ובכוונה: **"אמן יהא שמייה רבא"** – שם י"ה רבא, היינו, שאנו מכוונים שיחא שמו של הקב"ה שלם בעת שימחה כליל את עמלק. אך לכאורה כאמור, קשה להפילו ולמחקו, כי הוא ניזון מעונות של ישראל, על כן מבטחים לנו הו"ל **"שכל העונה אמישי"ר מוחלין לו על כל עונותיו**, וכך אנו נצליח למחקו ע"י שנכניע את שרו למעלה. כלומר, בעניית אמישי"ר – גם מבקשים למחותו וגם פועלים שימחה כליל!

הגילוי וההסבר הנורא של האלשיך הק' זי"ע – מה נשתנה עמלק משאר רשעי אומות העולם שנצטוונו למחותו ולשנאו? **מיהו עמלק ומדוע אין הקב"ה מוחה אותו לגמרי – הרי הוא הכל יכול?**

מצוות זכירת מעשה עמלק ומחיתו, צריכה הבנה מעמיקה. העצם הדבר שהקב"ה ציונו למחות זרעו של עמלק, ולדאוג שלא ישאר שום זכר ממנו ומרכושו, ושנזכור מעשי רשעו ומעלליו ולשנאו בגין כך, מוכיח לנו בעליל כי מוכרחים אנו לתור אחר פנימיות הענין, כי בהסבר היצוני גרידא יקשה לנו להבין מה נשתנה עמלק מרשעי שאר האומות? ומה זה ועל מה זה שנצטוונו לשנאו שנאה עזה ולמחותו מדיה גמורה וכליון מוחלט?

זאת ועוד, הו"ל (מדרש תנחומא פרשת תצא אות יא) מלמדים אותנו כי "כל זמן שזרעו של עמלק בעולם אין השם שלם ואין הכסא שלם, אבד זרעו של עמלק השם שלם והכסא שלם". ופליאה היא, למה מונעת נוכחותו של "עמלק" בעולם מהקב"ה ומכסאו כביכול להיות בשלימות? יתר מכך: וכי חסרים רשעים וכופרים בעולם המונעים את התפשטות הקדושה? ולמה אם כן דייקא "עמלק" הוא זה שכנינו אין השם והכסא שלם?

ובעל כרחק עלינו לתור אחר פנימיות המצוה, ולהסיק כי שרשו ושרו של עמלק הוא הס"מ, ועליו נצטוונו למחותו ולאבדו ולשנאו בכל הדרכים האפשריים ולשרש אחריו שלא ימצא בו שום שמין ממנו אף משהו בעלמא, כי הוא מהוה פגם בשמו ית' ובכסא כבודו. וכאשר נשנא אותו שנאה עזה, ונבערנו מן העולם, או אז יושלמו השם והכסא, ובא לציון גואל.

וכאן מגיע האלשיך הק' זי"ע ומוכיח לנו זאת, ובכך הוא מבאר לנו את פנימיות ענין מחית עמלק, כפי שנראה בקטע הבא המובא מתוך הספר "מסילות באור החסידות":

תחילה וראש לדבריו, מקשה האלשיך הק' זי"ע כמה קושיות בפרשת "ויבוא עמלק", ובסיומן הוא מקשה "קושיא עצומה עולה על כולנה" והיא: "כי לו הפי' ה' להמית את עמלק למה יאריך לו ויצוה לנו לזכור – זכור את עשה לך עמלק, ולא לשכוח לדורות – לא תשכח, ונשבע למחותו – כי מחה אמתה, ולא יעשנו בפועל וישלח חרונו יאכלמו כקש"? ומסביר הסבר נורא: "כי הנה ידענו מרבנותינו ז"ל (מכילתא בשלה שירה ב), שאין אומה נופלת עד שתפול השר שלה בשמים תחילה, כמו דאיתא (ישעיה כד, כא): "יפקוד ה' על צבא המרום במרום", ואחר כך "על מלכי האדמה וכו", ואילו שרו של עמלק שונה משאר שרי האומות, כי היות ועמלק הרבה להרשע כאשר בא להלחם עם ישראל בשעה שכל אומות העולם חרדו מפניהם, והיה הראשון לצנן ולקרר את האמבטיה הרתוחה, הוא קנה את הס"מ – השטן בעצמו, שיהיה השר שלו בשמים!

כי אין שרו כיתר שרי האומות הסובכים את כסא הכבוד, כי הלא זה הס"מ הוא השטן והוא היצר הרע (בבא בתרא טז, א), והנה בכל הטא ועון אשר יעשה כל איש ואיש מישראל, הוא מוסיף כח בו, כנודע, ואם אנהנו מאשרים ומחזקים אותו, איכנה יפילוהו הוא יתברך למענינו...!

ממשיך האלשיך הק' זי"ע ומסביר: "אך להפיל שר עמלק צריך לרחוץ ולהיטהר לגמרי, כל ישען על עונותיו", ואם נשכיל לשוב בתשובה בכוחות עצמנו, כי אז ימחה הס"מ על ידינו, ותהיה הגאולה קודם עתה.

פרשת ויקרא פרשת הקרבנות - חיזוק נפלא לחשיבות כל דיבור של תפילה.

בפרשתנו אנו לומדים על כמה אפשרויות להביא קרבנות לפני ה': אדם בעל יכולת, מביא מן הצאן ומן הבקר, אדם דל אמצעים מביא קרבן מנחה מן הסולת. ומכאן למד הגר"א מוילנא זי"ע (הובא בספר "כתר ראש" לאחד מתלמידי הגר"ה מוואלווין זי"ע, אות כב), את חשיבותה של כל דיבור של תפילה באשר היא, וזאת על פי ביאור נפלא שביאר על דבריו הידועים של הרמ"ע מפאנו זי"ע (עשרה מאמרות, מאמר חיקור הדין חלק ג פרק יד) המכנה את התפילה ללא כוונה "גנוף בלי נשמה".

כי בזמן הזה שאין בית המקדש קיים, אפשר לעבוד עבודת עבודה על ידי "ונשלמה פרים שפתינו" זה לימוד התורה, וכן גם אמרו חז"ל (ברכות כו.) שהתפילות נתקנו כנגד קרבנות תמידין.

והנה, בקרבנות יש מנחת סולת ויש קרבן בהמה, והחילוק ביניהם, שהעני מביא מנחה הבאה מסולת ושמן שהם דברים דוממים ואין בהם רוח חיים, ואילו העשיר מביא בעלי חיים, מן הבקר ומן הצאן יקריב את קרבנו.

וכנגד זה נמי בזמן הזה, האמירה בפה היא הבאת הקרבן הגשמי בפועל, ואילו הכוונה והמחשבה הן החיות של התפילה. ולכן המתפלל בלא כוונה, הרי זה דומה למביא "גנוף בלי נשמה" - זה קרבן מנחה שאין בו רוח חיים, ואילו הווכה להתפלל בכוונה השיב כמביא קרבן בהמה עם רוח חיים.

ומכאן - אמר הגאון מוילנא זי"ע - למדים את חשיבותה של כל תפילה באשר היא. שאף אם לא הצלחת לכונן בתפילה כראוי, אל תיפול רוחך! כי גם התפילה בלא כוונה אינה הולכת לאיבוד - יש לה חשיבות כמו קרבן מנחה.

ובודאי שהובת האדם להתאמץ כדי לכוון פירוש המילות שהוא מוציא מפיו בעמדו לפני מלך הכבוד, אך גם אם לא הצליח ונכשל והוציא בשפתיו תיבות התפילה ללא כוונה, אל יפול ברוחו, כי הועילו מעשיו בקרבן מנחה, וגם הם חשובים ומקובלים לפני אדון הכל!...

ראיה ברורה לכך שאף תפילה ללא כוונה אינה הולכת לאיבוד, הביא הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל ממה שנפסק בשו"ע (או"ח סימן קיז סעיף ג) שהאומר "ותן טל ומטר" בימות החמה מחזירין אותו, ו"בבית יוסף" מבאר הטעם "דהוי מיקל", היינו שכאשר מביא גשמים בימות החמה, הרי זה סימן קללה. ויש להתבונן בזה, והלא רובא דרובא מן המקרים שאדם מבקש "ותן טל ומטר" באמצע ימות החמה הרי זה בגלל שלא כוון בתפילתו כלל, ובשעת אמירת תיבות אלו לכו היה בל עמו לחשוב מה הוא מוציא מפיו, ובמקום להתעמק בתיבות התפילה הסיח דעתו לדברים אחרים, וזה גרם לו למעוה כשגרת לשונו שלא כדיוק, וא"כ איזו קללה תיגרם מדבריו שנאמרו מן השפה ולחוץ, אך ממה שהששו חז"ל לזה והייבו אותו לחזור לראש, מוכח שגם תפילתו של יהודי בלא כוונה פועלת במרומים, ולכן עליו לחזור ולהתפלל כדי לבטל את קללתו שהביא לעולם.

מה נאה להביא כאן את המעשה הבא:

אחד מחסידי טשורטקוב היה חתנו של יהודי נכבד, סוחר אמיד וירא שמים. יום אחד הופיע האברך בביתו של הרה"ק מטשורטקוב זי"ע ואמר לו: "כבוד הרבי, לדאבון ליבי, עלי לומר לרב כי חמי אינו מתפלל"...

אמר לו הרבי: "סלה לי, אך באיזו שעה אתה מתפלל?"

ענה האברך: "בשעת בוקר מאוחרת".

"כנראה שהותנדך מתפלל בזמן, הניב הרב..."

אך הלה התעקש וטען שוב ושוב, כי הוא משוכנע שהותנו אינו מתפלל כלל.

בעקבות זאת, בקש ממנו הרבי לעקב אחר חותנו, ורק כאשר יהיה לו ברור ללא כל צל של ספק שאינו מתפלל יאמר לו שהרבי קורא לו. ואכן, לאחר כמה ימים של מעקב, פנה החתן לחותנו ואמר לו שהרבי קורא לו. ההווירו פניו של החותן, והוא נכנס אצל הרבי, ובאימה ויראה ביקש לשמוע מפני מה קרא לו הרבי למור אלו.

אמר לו הרבי: "שמעתי שאינך מתפלל".

"נכון", השיב האישי.

"הכידיד? מדוע? חקר אותו הרבי.

והאישי הסביר: "אמנם אינני תלמיד חכם גדול, אולם מעלה אחת יש בי: הנני איש אמת המקפיד מאד על מידה זו. והואיל ואיני מצליח להתכוון בתפילה, אינני רוצה לעשות שקר בנפשי, ולכן אינני מתפלל". אמר לו הרבי: נאמר בתהלים: "ה' יספור בכתוב עמים זה יולד שם סלה".

ופירושו כך:

הנה בא יהודי לבית הכנסת ומתפלל ללא כוונה, האם יכול הקדוש ברוך הוא לכתוב שהוא התפלל תפילה זו? לא ולא! זוהי לא תפילה. ולכן הקדוש ברוך הוא כותב בתיק שלו "אפס".

אפס ועוד אפס מצטרפים זה לזה, עד לשורה ארוכה, בת שלש מאות ששים וארבעה אפסים כמנין ימות השנה... אך אז מגיע יום אחד, שבו אותו יהודי מצליח להתקדש, ומתפלל בכוונה מכל לבו. או אז מוסיף לו הקדוש ברוך הוא את הספרה 1, אך אם יוסיף לו את הספרה 1 בצד ימין הרי זו רק אחת. ואם יוסיף לו את הספרה 1 בצד שמאל, הרי זה אחד עם שלש מאות ששים וארבעה אפסים...

והנה כל האומות כותבות משמאל לימין, לעומת זאת עם ישראל כותב מימין לשמאל, וזהו הפירוש: הקדוש ברוך הוא "יספור בכתוב עמים" - הוא כותב את הספרה 1 בצד שמאל, ובכת אחת הופכת השורה כולה לבעלת משמעות ובעלת ערך של אלפי מיליונים...

ולכן העובדה ש"ה' יספר בכתוב עמים", גורמת לכך ש"זה ילד שם סלה", אותה תפילה אחת שנאמרה מתוך כוונת הלב, כביכול 'מולידה' את כל התפילות כולן, מאחר וברחמיו כותב אותה הקב"ה "בכתוב עמים"...

ולכן הורה הרבי ליהודי שלפניו: "עליך למלא את תפקידך, אתה תענה לברכות ותשתדל לכוון בכל אמירת אמן ובל מילה בתפילה. אך, דע לך, שגם אם לא תמיד תצליח, גם תפילה זו נחשבת לך, והיא עומדת וממתינה, עד שכשתזכה לתפלה אחת שתאמר בכוונה והיא תזכה להצטרף בין התפלות כולן"...

ויקרא אל משה (א, א)

הרבה קולמוסים נשתברו לבאר את טעם הדבר למה נכתב בתורה ויקרא באל"ף זעירא, נביא לפניכם 5 הסברים:

הסבר נפלא שמעתי מאת ב"ק מרן אדמו"ר ממישקולין שליט"א בהקדם דברי הספורנו על הפסוק (א, ב.) "אדם כי יקריב מכם קרבן לה'". שהבאת הקרבן על ידי האדם הייבת להיות על ידי הכנעה ותשובה כדברי הכתוב (תהלים נא, יט) "זבחי אלוקים רוח נשברה". ואין הקב"ה הפיץ בכסילים המקריבים קרבן, בלי הכנעה קודמת. ולפי זה פירש את הפסוק "אדם כי יקריב" - אם אדם מקריב "מכם" - את האנוכיות שלו, זה "קרבן לה'" עכ"ל.

וכמוכא בספר הקבלה הקדמון "ברית מנחה" שמטרת שירת הלווים בעת הקרבת הקרבנות הייתה, בכדי להביא את האדם המקריב להכנעה ותשובה. ולפי זה ביאר מרן אדמו"ר שליט"א שלכן כתב משה ויקרא באל"ף זעירא, כי משה רבינו רצה ללמד את בני ישראל שהקרבת הקרבנות מועילה לאדם רק אם הוא מקריב זאת בהכנעה ותשובה. ועל כן, לפני שמתחיל משה רבינו ללמד את בני ישראל מצוות הקרבת הקרבנות, הוא מרמוזנו זאת באל"ף זעירא, להראות לנו שהקרבת הקרבן הייב להיות בהכנעה ותשובה.

הסבר לאל"ף זעירא במילה ויקרא - מובא בספר "יסוד צדיק" להרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע שפעם בשבת פרשת ויקרא קרא ואמר: "דער רבוש"ע האט זיך קליין גימאכט און בעט פון אידישע קינדער קרבנות" (כביכול הקב"ה מקטין עצמו ומבקש קרבנות מבני ישראל).

ה"בעל הטורים" כתב טעם: משום שבענותנותו הרבה לא רצה משה לכתוב אלא "ויקר", כפי שנאמר אצל בלעם "ויקר ה' אל בלעם וישם דבר בפיו", כאילו לא נראה אליו ה' אלא במקרה, ואמר לו הקב"ה לכתוב באל"ף, מפני שלשון "ויקרא" מראה על מדרגה גבוהה יותר כנבואה, על פנייה מכוונת מצד הקב"ה, נאלץ משה רבינו להסכים, אבל מרוב ענוותנותו כתב אל"ף זעירא...

שאל על כך הרה"ק רבי יצחק מוארקא זי"ע הרי גם בפרשת יתרו אנו מוצאים פעמים שכתוב "ויקרא": "ויקרא אליו ה' מן ההר" (יט, ג), "ויקרא ה' למשה אל ראש ההר" (יט, ב). ומפני מה לא נכתבה אף שם א' זעירא? אלא הסביר ואמר: מכאן רואים, שלחיות עניו אפשר, כשאף אחד לא רואה! אבל עניויות ברכים זו לא עניויות, זו גאווה!...

והמשיך להסביר זאת: כאן בפרשתנו לא שמע איש את הקב"ה קורא אליו, אלא משה לבדו, כדברי רש"י: "הקול הולך ומגיע לאוזניו, וכל ישראל לא שומעין". ולפיכך רצה משה, מחמת ענוותנותו, למעט את חשיבותה של הקריאה ולכתוב "ויקר" כפי שנאמר אצל בלעם. אולם שם, בפרשת יתרו, באה הקריאה כמעמד כל ישראל, הכל שמעו אותה, ואם יבוא עכשיו למעט את דמות עצמו - מתוך התכחשות לדבר שהכל ראו ושמעו אותו - לא תיחשב זאת כענוה, אלא כגאווה, התענוות מתוך גאווה...

הדפסת והפצת הגליון לעילוי נשמת

הרב בנימין זאב בן הר"ר יצחק ז"ל הקר

נלב"ע ה' אדר ב' תשמ"א - ת.נ.צ.ב.ה.